

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

LÊ THỊ GIANG

**ĐẶC ĐIỂM NHÂN VẬT CHÍNH
TRONG BA TÁC PHẨM CỦA FRANZ KAFKA
*LÂU ĐÀI, VỤ ÁN, HÓA THÂN***

LUẬN VĂN THẠC SĨ VĂN HỌC

HÀ NỘI – 2014

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

LÊ THỊ GIANG

ĐẶC ĐIỂM NHÂN VẬT CHÍNH
TRONG BA TÁC PHẨM CỦA FRANZ KAFKA
LÂU ĐÀI, VỤ ÁN, HÓA THÂN

Chuyên ngành: Văn học nước ngoài

Mã số: 60 22 02 45

LUẬN VĂN THẠC SĨ VĂN HỌC

Người hướng dẫn khoa học:

GS.TS Lê Huy Bắc

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lời cảm ơn sâu sắc đến **GS.TS. Lê Huy Bắc**, người thầy đã tận tình giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và hoàn thiện luận văn.

Tôi xin gửi lời cảm ơn tới các thầy, cô giáo trong khoa Văn học, trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội đã giảng dạy tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu thực hiện đề tài.

Trong quá trình học tập và thực hiện đề tài, tôi luôn luôn nhận được sự động viên, quan tâm giúp đỡ của những người thân trong gia đình, bạn bè và đồng nghiệp.

Tôi xin trân trọng cảm ơn!

Hà Nội, tháng 12 năm 2014

Tác giả luận văn

Lê Thị Giang

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đề tài “**Đặc điểm nhân vật chính trong ba tác phẩm của Franz Kafka: *Lâu đài, Vụ án, Hóa thân***” và toàn bộ nội dung luận văn không phải là sự sao chép bất cứ một công trình khoa học hay luận văn nào đã được công bố trong và ngoài nước.

Trong khuôn khổ luận văn, tôi hoàn toàn chịu trách nhiệm về:

- Sự phù hợp giữa tên đề tài với nội dung nghiên cứu, với chuyên ngành cũng như mã số đào tạo.
- Tính trung thực và đầy đủ của các trích dẫn tài liệu tham khảo.
- Độ tin cậy của các phương pháp nghiên cứu.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, tháng 12 năm 2014

Tác giả luận văn

Lê Thị Giang

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	6
1. Lý do chọn đề tài	6
2. Lịch sử vấn đề.....	5
2.1. Tình hình nghiên cứu Franz Kafka trên thế giới.....	7
2.2. Tình hình nghiên cứu tác phẩm của Kafka ở Việt Nam	8
3. Phạm vi nghiên cứu	Error! Bookmark not defined.
4. Phương pháp nghiên cứu	Error! Bookmark not defined.
5. Bố cục luận văn	Error! Bookmark not defined.
6. Đóng góp của luận văn	Error! Bookmark not defined.
Chương 1	
<i>KHÁI QUÁT VỀ TÁC GIẢ VÀ NHÂN VẬT CHÍNH</i> Error! Bookmark not defined.	
1.1. Kafka trong mối quan hệ với các nhân vật chính Error! Bookmark not defined.	
1.2. Thế giới nhân vật Kafka.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.1. Đặc điểm về lí lịch của nhân vật Error! Bookmark not defined.	
1.2.2. Đặc điểm về nghề nghiệp của nhân vật Error! Bookmark not defined.	
1.2.3. Đặc điểm về ngoại hình của nhân vật	28
1.2.4. Đặc điểm về khả năng, tính cách của nhân vật	29
Tiểu kết.....	Error! Bookmark not defined.
Chương 2	
<i>NHÂN VẬT TRONG MỐI QUAN HỆ VỚI GIA ĐÌNH, XÃ HỘI...</i> Error! Bookmark not defined.	
2.1. Mối quan hệ của nhân vật với xã hội Error! Bookmark not defined.	
2.2. Mối quan hệ của nhân vật với gia đình. Error! Bookmark not defined.	
Tiểu kết:.....	53
Chương 3	
<i>SỐ PHẬN CỦA NHÂN VẬT: SỰ ĐAU KHỔ, BI KỊCH VÀ TUYỆT VỌNG...</i> 55	
3.1. Nhân vật đau khổ: xa lạ và cô đơn.....	55

3.2. Nhân vật tha hóa.....	Error! Bookmark not defined.
3.3. Nhân vật phi lí.....	71
3.4. Nhân vật bi kịch, nạn nhân của xã hội vô nhân tính.....	83
Tiểu kết.....	88
KẾT LUẬN	89
TÀI LIỆU THAM KHẢO	91

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Franz Kafka là một trong những nhà văn lớn nhất thế kỉ XX và hiện nay là một trong những tên tuổi lớn của văn học thế giới. Sinh thời ông viết không nhiều và có 3 tác phẩm dở dang: *Lâu đài*, *Hóa thân* và *Vụ án*... nhưng đều trở thành kinh điển. Tác phẩm của ông mang tính ẩn dụ và sự đa nghĩa của các hình tượng nghệ thuật, đồng thời là sự đổi mới kĩ thuật viết tiểu thuyết trong một số phương diện. Và chính Kafka là một trong những nhà văn có công lớn trong việc cách tân tiểu thuyết. Vì thế mà ông có vai trò rất quan trọng với tiểu thuyết hiện đại.

Khi nghiên cứu về Franz Kafka có nghĩa là đặt chân lên địa hạt đã được “cày đi xới lại nhiều lần” nhưng chúng ta có thể khẳng định việc khám phá về ông sẽ không có điểm dừng bởi tính đa nghĩa cùng các tầng biểu hiện phức tạp trong tác phẩm của ông. Chính vì thế mà tác phẩm của Kafka nói chung và tiểu thuyết của ông nói riêng đã mang đến cho văn đàn thế giới nhiều cuộc tranh luận sôi nổi và đã gây hứng thú cho các nhà nghiên cứu và độc giả trong suốt một thời gian dài xuyên suốt từ khi bắt đầu khám phá cho tới hiện nay.

Nhân vật trong tác phẩm của Kafka có một vị trí quan trọng bởi sự phức tạp và ý nghĩa phong phú của nó. Điều này gợi ra cho chúng tôi những băn khoăn, thắc mắc và hứng thú đối với việc tìm hiểu, nghiên cứu **“Đặc điểm nhân vật chính trong ba tác phẩm của Franz Kafka: *Lâu***

đài, Vụ án, Hóa thân”.

2. Lịch sử vấn đề

Sinh thời Franz Kafka không may mắn khi không được chứng kiến nhân loại đã đánh giá thành tựu văn chương của ông như thế nào. Bởi vì theo ý nguyện của nhà văn trước khi chết các bản thảo chưa in của ông sẽ bị đốt hết. Nhưng bạn của ông - Max Brod đã cho công bố rộng rãi các tác phẩm của Franz Kafka vì cho rằng đó sẽ là một trong những tác phẩm vĩ đại của nhân loại. Như vậy người đầu tiên đánh giá cao tác phẩm của Kafka và hiểu được khả năng lan tỏa rộng rãi của chúng đối với nhân loại là Max Brod. Và sau khi những bản thảo trên được Max Brod công bố thì những tác phẩm đó đã nhanh chóng được chú ý và gây tiếng vang cho nhân loại. Như vậy những tiên đoán của Max Brod là hoàn toàn chính xác.

Trên thế giới, Franz Kafka được biết đến là một trong những tên tuổi kì vĩ có tác động to lớn trong việc thay đổi diện mạo của tiểu thuyết thế giới đầu thế kỉ XX. Ông là một trong những gương mặt tiêu biểu nhất trong đội ngũ nhà văn nỗ lực cách tân bằng cách mang đến cho tiểu thuyết sự tự do đã bị Chủ nghĩa Hiện thực thế kỉ XIX “đánh cắp”. Do vậy, các tiểu thuyết của ông đã trở thành đối tượng nghiên cứu của nhiều công trình khoa học.

Các công trình nghiên cứu về Franz Kafka tương đối nhiều, các nhà nghiên cứu về tiểu thuyết của Franz Kafka dưới cả hai góc độ: giá trị phản ánh hiện thực và giá trị đổi mới nghệ thuật. Tuy nhiên những tác phẩm đó được nhìn nhận dưới góc độ nghệ thuật thu hút sự quan tâm của các nhà nghiên cứu nhiều hơn.

2.1. Tình hình nghiên cứu Franz Kafka trên thế giới

Người đầu tiên phát hiện và đánh giá cao tài năng của Franz Kafka là Max Brod - người bạn mà tác giả đã hết lòng tin tưởng. Ông là người không chịu thực hiện bản di chúc của Franz Kafka trong vấn đề tác giả yêu

cầu đốt tác phẩm còn lại. Với di chúc bị phản bội, đã khiến tên tuổi của Kafka vang dội khắp thế giới.

Sự phổ biến rộng rãi các tác phẩm của Franz Kafka ra nhiều nước, nhiều khu vực trên thế giới khiến tài năng của Franz Kafka được mến mộ. Khi cuộc chiến tranh thế giới nổ ra, Mixen Remon phát hiện: “Thế giới bắt đầu gặp gỡ Kafka và định ngữ K rời bỏ lĩnh vực văn chương để áp dụng vào cuộc sống hằng ngày” [22, 20]. Và bắt đầu từ đây cũng là khởi điểm, mốc đánh dấu cho những nghiên cứu về nghệ thuật tiểu thuyết của Franz Kafka nở rộ. Vào những năm 60 của thế kỉ trước, giới phê bình phương Tây rộ lên hiện tượng Kafka. Theo thống kê của Yvezilli vào năm 1981 thì các công trình nghiên cứu về tác phẩm của Franz Kafka với con số hơn năm nghìn bài viết dù mới tính trên nhan đề, đã chứng tỏ khả năng quyền rũ của nhà văn với bạn đọc.

Tại hội nghị Libvice [Tiệp Khắc – 1963] Franz Kafka được xem là “thần tượng của thời đại”. Cùng với M. Proust, J. Joyce, Kafka là người khai tử cho tiểu thuyết kiểu truyền thống, quen thuộc, theo một lối mòn của thế kỉ XIX. Franz Kafka đã mở đầu cho một thời đại tiểu thuyết mới với các kĩ thuật tiểu thuyết mới về: Nội dung, cấu trúc... tại hội nghị này nhiều học giả của nhiều trường phái (gồm triết gia, nhà nghiên cứu, nhà phê bình...) đã nhận Kafka là tiền bối hay ông tổ xa xôi của mình.

E.Fischer nhìn thấy trong thế giới tiểu thuyết của Franz Kafka nhiều điều mới mẻ trong kết cấu nghệ thuật nội tại, tồn tại trong tác phẩm của Kafka ở tính chất tiêu cực, sự tha hóa của con người. Đồng thời khẳng định khả năng tái hiện hiện thực một cách khác biệt mà trước đây chưa hề xuất hiện: Không có nhà văn nào thể hiện cái tiêu cực này sự tha hóa tổng thể của con người bằng ngôn từ một cách sinh động tương tự. Ông còn cho rằng cái cảm xúc mãnh liệt này, độ chính xác này về sự khủng khiếp liên quan chặt chẽ nhất với sự quá tải của cái tiêu cực, với tính chất một chiều,

với chủ nghĩa chủ quan trong tác phẩm của Kafka. Và tổng quan về thế giới nghệ thuật của Kafka nhà nghiên cứu đã nhấn mạnh: toàn bộ các sáng tác của Kafka là hình thức hợp nhất của hai yếu tố đối nghịch: Chủ nghĩa chủ quan cực đoan của thơ trữ tình và phong cách phóng sự khách quan.

Tác phẩm Kafka ảnh hưởng và gây ấn tượng sâu sắc đến cho người đọc, tuyển tập *The Kafka problem* (do Angel Feliceores chủ biên) các nhà phê bình viết về sự ảnh hưởng của Kafka ở các bình diện khác nhau trong văn học và trong đời sống xã hội. Ở đây ta thấy rõ rệt việc phê bình văn học xen lẫn với phân tích tâm lí và giải thích xã hội. Các nhà phê bình nhận thấy Kafka ảnh hưởng tới lối viết của nhiều vở kịch và tiểu thuyết hiện đại. Những người giữ mục phê bình văn học trên báo chí đã đặt ra những danh từ như: có tính chất Kafka (Kafkaesque), giống văn Kafka (Kafkalike), và các phóng viên khi thuật lại một vụ án thường phê bình như sau: “như hết một vụ án trích ở tác phẩm của Kafka mà ra”.

Trên trang web www.themodernword.com Franz Kafka được giới thiệu như một đại diện tiêu biểu của nền văn học thế giới. Tác giả đã nêu lên các lớp ý nghĩa trong tác phẩm của Kafka, đồng thời nhấn mạnh sự đa nghĩa của nó. Dựa vào đây chúng tôi có được cái nhìn toàn diện về ẩn ý của lớp tác phẩm. Từ đó thấy được vấn đề con người, nhân vật trong thế giới nghệ thuật đầy sắc màu của Franz Kafka.

Các công trình nghiên cứu về Kafka của giới nghiên cứu thuộc văn học hải ngoại Việt cũng chiếm một vị trí quan trọng. Trong tạp chí văn học nước ngoài, Hoàng Ngọc Tuấn nhìn thấy ở các tác phẩm của nhà văn tính chất đa phương, đa chiều về ý nghĩa, là sự tổng hợp của nhiều mối suy tư thuộc về con người, luôn luôn biến dạng theo mỗi lần đọc. Khả Tri khẳng định khả năng tác động của Kafka không chỉ đối với văn học nghệ thuật mà còn đối với cả cuộc sống. Nhà nghiên cứu còn cho rằng: văn nghiệp của Kafka trở thành tấm gương so sánh, phương pháp trị liệu tâm thần xóa bớt

khổ đau, những vết thương mưng mủ còn đọng lại trong tâm thức con người.

2.2. Tình hình nghiên cứu tác phẩm của Kafka ở Việt Nam

Ở Việt Nam bước đầu chúng ta tiếp xúc với một số tác phẩm, công trình nghiên cứu lí luận phê bình về nghệ thuật tác phẩm Kafka: *Phê phán văn học hiện sinh* của Đỗ Đức Hiểu (Nxb. Văn học 1978), *Về tư tưởng và văn học phương Tây hiện đại* của Phạm Văn Sỹ (Nxb Đại học và THCN 1986)... *Phương Tây văn học và con người* của Hoàng Trinh (quyển 1 Nxb KHXH, 1999)... đã bước đầu đưa Kafka đến với bạn đọc Việt Nam và đã có những nhận định về tác phẩm của Kafka là viết về “thân phận con người”. Các công trình nghiên cứu của các tác giả bước đầu đã thừa nhận những đóng góp của Kafka với nền văn học nghệ thuật thế giới.

Đặng Anh Đào, một chuyên gia về Kafka, có bài “Kafka” trong *Franz Kafka, Tuyển tập tác phẩm*, đã đi từ những nét từ tiểu sử đến với “Tình trạng cô đơn, “lưu đày” ở mọi chốn có thể phát triển đậm nét hơn sau này ở Kafka, do tình hình sức khỏe và góc tích” [22, 901]. Hoặc “Hiện tượng “phản nhân vật” (truyền thống) bước đầu đã xuất hiện: cái tên của nhân vật đang bị mất dần, chỉ còn lại một chữ viết tắt. Không thể rõ hình hài diện mạo, giọng nói riêng của một nhân vật Kafka. Thậm chí những chi tiết lịch sử - cụ thể khác, một gia đình, một quan hệ bạn bè, những dấu vết nghề nghiệp, tất cả đều bị xoá mờ, hết sức mờ lung” [22, 930]. Những nhận định này đã gợi mở giúp cho chúng tôi một hướng tiếp cận các nhân vật từ những nét tiểu sử của Kafka cũng như chiều sâu của chúng.

Trương Đăng Dung trong bài viết *Thế giới nghệ thuật của Franz Kafka* (lời giới thiệu tiểu thuyết *Lâu đài* Nxb. Văn học 1998) đã cho rằng Kafka là nhà văn lớn đầu thế kỉ đã cảm nhận sâu sắc về trạng thái tồn tại của con người hiện đại và thể hiện bản chất của thời đại một cách độc đáo, rõ nét. Tác phẩm của Franz Kafka là sự lí giải những ấn tượng mạnh mẽ về

một thế giới phi lí, sự tha hóa của con người trong vòng vây của những thiết chế quyền lực vô hình. Tác giả còn khẳng định biểu hiện của trung tâm thế giới nghệ thuật của Kafka là sự tha hóa, nỗi lo âu, sự lưu đày và cái chết bao quanh thế giới nhân vật của nhà văn Kafka.

Trong Tạp chí Văn học nước ngoài tác giả Nguyễn Văn Dân với bài

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. R.M.Alberes, (2003) *Cuộc phiêu lưu tư tưởng văn học Âu châu thế kỷ XX – Toàn cảnh văn học châu Âu 1900-1959*. Người dịch: Vũ Đình Lưu, Nxb. Lao động.
2. Lại Nguyên Ân (2004), *150 thuật ngữ văn học*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
3. Lê Huy Bắc (sưu tầm và giới thiệu, 1993), *Phê bình – lý luận văn học Anh Mỹ*, Nxb. Giáo dục.
4. Lê Huy Bắc (2003), *Trên hành trình chân lý Kafka*, Tạp chí Văn học số 4 – 2003.
5. D.Brewster và J.A.Burrell (2003), *Tiểu thuyết hiện đại*. Người dịch: Dương Thanh Bình, Nxb. Lao động.
6. Lê Nguyên Cẩn (2003), *Cái kỳ ảo trong tác phẩm Balzac*, Nxb. Đại học Sư phạm.
7. Nguyễn Văn Dân (2002), *Văn học phi lý*, Nxb. Văn hóa thông tin.
8. Nguyễn Văn Dân (2003), *Lý luận văn học so sánh*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
9. Nguyễn Văn Dân (2004), *Phương pháp luận nghiên cứu văn học*, Nxb. Khoa học xã hội.
10. Nguyễn Văn Dân (2003), *Kafka với cuộc chiến chống phi lý*: Lời giới thiệu trong *Franz Kafka Tuyển tập tác phẩm*, Nxb. Hội Nhà văn, Trung tâm văn hoá ngôn ngữ Đông Tây.

11. Trương Đăng Dung (1998), *Thế giới nghệ thuật của Franz Kafka*: Lời giới thiệu tiểu thuyết *Lâu đài*, Nxb. Văn học.
12. Nguyễn Tiến Dũng (1999), *Chủ nghĩa hiện sinh: lịch sử, sự hiện diện ở Việt Nam*, Nxb. Chính trị Quốc gia.
13. Đại cương lịch sử triết học phương Tây, NXB Tổng hợp TP. Hồ Chí Minh.
14. Đặng Anh Đào (1995), *Đổi mới nghệ thuật tiểu thuyết phương Tây hiện đại*, Nxb. Giáo dục.
15. Hà Minh Đức (chủ biên, 1998), *Lý luận văn học*, Nxb. Giáo dục.
16. Nguyễn Văn Hạnh – Huỳnh Như Phương (1999), *Lý luận văn học, vấn đề và suy nghĩ*, Nxb. Giáo dục.
17. Alain Robbe-Grillet (1997), *Vì một Tiểu thuyết Mới*, Nxb. Hội Nhà văn.
18. Đào Duy Hiệp (2005), bài về “Marivaux” trong *Lịch sử văn học Pháp thế kỷ XVIII* (Phùng Văn Tửu – Lê Hồng Sâm chủ biên), Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
19. Đỗ Đức Hiểu (1998), *Phê phán văn học hiện sinh chủ nghĩa*, Nxb. Văn học.
20. Lê Huy Hòa, Nguyễn Bình Phương biên soạn (2002), *Những bậc thầy văn chương*, Nxb. Văn học.
21. Nguyễn Thái Hòa (2000), *Những vấn đề thi pháp của truyện*, Nxb. Giáo dục.
22. *Franz Kafka, Tuyển tập tác phẩm*, (2003), Nxb. Hội Nhà văn, Trung tâm văn hoá ngôn ngữ Đông Tây.
23. M.B.Khraptrenko (1978), *Cá tính sáng tạo của nhà văn và sự phát triển văn học*, Nxb. Tác phẩm mới.
24. M.B.Khraptrenko (1984), *Sáng tạo nghệ thuật, hiện thực, con người*, Nxb. Khoa học xã hội.
25. Milan Kundera, *Tiểu luận Nghệ thuật tiểu thuyết – Những di chúc bị*

- phản bội*, Nxb. Văn hóa Thông tin, Trung tâm văn hóa ngôn ngữ Đông Tây.
26. Milan Kundera (2001), *Tiểu luận*, người dịch Nguyễn Ngọc, Nxb. Văn hóa thông tin.
 27. Phương Lưu (2001), *Lý luận phê bình văn học thế kỷ XX*, Nxb. Văn học.
 28. Nhiều tác giả (2002), *Lý luận văn học*, Nxb. Giáo dục.
 29. Nhiều tác giả (2002), *Văn học phương Tây*, Nxb. Giáo dục.
 30. Lê Thanh Nga (2006), *Thân phận con người trong sáng tác của Franz Kafka*, Tạp chí nghiên cứu Văn học số 3.
 31. G.N.Poxpelov (1998), *Dẫn luận nghiên cứu văn học*, Nxb. Giáo dục.
 32. Trần Đình Sử (1993), *Một số vấn đề Thi pháp học hiện đại*, Bộ Giáo dục và Đào tạo – Vụ Giáo viên, Hà Nội.
 33. Trần Đình Sử (chủ biên, 1999), *Từ điển thuật ngữ văn học*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
 34. Hoàng Trinh (1999), *Phương Tây văn học và con người*, Quyển 1, Nxb. KHXH.
 35. Phùng Văn Tửu (2002), *Tiểu thuyết Pháp hiện đại, những tìm tòi đổi mới*, Nxb. KHXH.
 36. Phùng Văn Tửu (2002), *Lời giới thiệu* tiểu thuyết *Vụ án*, Nxb. Văn hóa thông tin.
 37. Lê Phong Tuyết (1995), *Alain Robbe-Grillet và sự đổi mới tiểu thuyết*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
 38. Lộc Phương Thủy (2007), *Lý luận – Phê bình văn học thế giới thế kỷ XX*, tập I, Nxb. Giáo dục.
 39. *Từ điển biểu tượng văn hóa thế giới*, Nxb. Đà Nẵng, Trường viết văn Nguyễn Du, 2002.
 40. Hoàng Minh Thương (2011), Luận văn: *Quan niệm nghệ thuật về con người và thế giới trong tiểu thuyết của Franz Kafka*.

41. Xophôclơ (1962), *Edip làm vua*, Nxb. Giáo dục.

42. Borix Xukhop (1993), *Số phận lịch sử của chủ nghĩa hiện thực*, Nxb. Giáo dục.